

Červen 2025

Prezidentské volby nebo referendum o Tuskově vládě?

Irena Krcháková

Shrnutí

Polsko má nového prezidenta. Tedy bude mít, v srpnu. Stane se jím Karol Nawrocki, který těsně vyhrál prezidentské volby. Opoziční kandidát Práva a spravedlnosti porazil svého rivala Trzaskowského. Volební účast byla rekordní, víc než 70 %. Na druhou stranu těsný výsledek u takového množství lidí znovu ukazuje na hlubokou polarizaci polské společnosti. Vítězství Nawrockého zřejmě nebude mít výrazný vliv na směřování zahraniční politiky. Problémy pro Tuskovu vládu se dají čekat především na domácí scéně.

Hlavní body

- Vítězem polských prezidentských voleb se stal Karol Nawrocki, získal 50,89 % hlasů. Volili ho hlavně obyvatelé malých měst, méně vzdělaní, starší lidé a překvapivě také mladí voliči.
- Těsný výsledek a rekordní účast svědčí o polarizaci polské společnosti.
- Volby lze interpretovat jako hlasování o vládě Donalda Tuska. Vítězství opozičního kandidáta znamená odklad klíčových reforem. Tusk požádá o důvěru v Sejmu.
- Směřování zahraniční politiky zřejmě zůstane beze změny s důrazem na bezpečnosti, posilování vazeb se Spojenými státy a posilování role uvnitř Evropské unie.

Byl to boj do poslední minuty. A byly to jedny z nejtěsnějších voleb, které Polsko kdy zažilo. Konzervavec Karol Nawrocki porazil svého konkurenta Rafala Trzaskowského o necelé dva procentní body (konkrétně 1,78 %). „DĚKUJI! Za účast v prezidentských volbách. Za splnění občanské povinnosti. Za převzetí odpovědnosti za Polsko. Gratuluji Vítězi! Zůstaň silné, POLSKO,“ napsal vítěz na sociální síti X (Karol Nawrocki, 2025). Druhého kola prezidentských voleb, které proběhly v neděli 1. června se účastnil rekordní počet voličů. Pro Nawrockého hlasovalo 10,6 milionu lidí, Trzaskowskému odevzdalo svůj hlas o 380 tisíc Poláků méně. Nawrocki vystřídá v prezidentském úřadu svého stranického kolegu Andrzeje Duda.

Kdo je Karol Nawrocki

Image drsného chlapa, amatérský boxer a ještě donedávna někdo prakticky neznámý – to je nový polský prezident Karol Nawrocki. Historik, který kandidoval s podporou opoziční národněkonzervativní formace Právo a spravedlnost.

Nawrocki se narodil v roce 1983 v Gdaňsku. Má doktorát z historie a titul MBA v oboru programové a projektové řízení. Byl ředitelem gdaňského Muzea druhé světové války a nyní je v čele Institutu národní paměti. Je také autorem a editorem několika knih a desítek vědeckých a publicistických článků. Soustřeďuje se na témata polské protikomunistické opozice, organizovaného zločinu v době komunismu a také na dějiny sportu.

Polarizace polské společnosti jako výsledek voleb

Letošní prezidentské volby byly rekordní, pokud jde o volební účast. K urnám přišlo 71,63 procenta všech oprávněných voličů. V absolutních číslech získal Nawrocki druhý nejvyšší počet hlasů v prezidentských volbách pořádaných po pádu komunismu. Více jich měl jen Lech Walesa v roce 1990.

Prezidentské volby ale také znovu upozornily na dlouhodobý fenomén polské společnosti, a to její polarizaci. De facto padesátiprocentní vítězství jednoho kandidáta při tak vysoké volební účasti znamená, že dobrá polovina lidí si myslí něco úplně jiného. Na první pohled je vidět propast mezi liberálnějšími velkoměsty a konzervativními menšími městy a venkovem. Dále mezi příznivci EU a favority silného nacionalistického státu anebo chcete-li mezi liberály a vyznavači tradičních hodnot a silné katolické církve.

Pokud přihlídneme k podrobnější statistice, pak dostaneme tyto výsledky (Národní volební komise, IPSOS, 2025):

Vládní kandidát Trzaskowski získal více hlasů ve městech, kde žije víc než 50 tisíc obyvatel. Volili ho lidé se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Naklonil si spíše ženy než muže. Získal sympatie podnikatelů a manažerů, a naopak úplně propadl u zemědělců. Za svého prezidenta ho chtěli studenti a lidé ve středním věku.

Vítěz voleb Nawrocki zabodoval u obyvatelů malých měst a vesnic. Hlasovali pro něj lidé se základním vzděláním či výučním listem a většinou šlo o muže. Získal drtivou podporu ze strany zemědělců (pravděpodobně kvůli postoji k Ukrajině a stopce jejího členství). Naklonil si spíš dělníky, důchodce a nezaměstnané. Pokud jde o voličskou základnu podle věku, pak dostal hlasy od mladých lidí, a voličů do 39 let a pak 60 a více.

Politické gratulace z celého světa

Gratulace adresované novému polskému prezidentovi přicházejí v prvních dnech po volbách z celého světa. Mezi prvními je Maďarsko. Premiér Viktor Orbán před volbami Nawrockého otevřeně podporoval a jeho vítězství je „vítězstvím pro vlastence,“ napsal na facebooku šéf tamní diplomacie (Péter Szijjártó, 2025). Prezident Petr Pavel věří, že „Polsko bude i nadále rozvíjet své demokratické a prozápadní směřování a že naše země budou pokračovat ve vzájemně prospěšné spolupráci.“ (Petr Pavel, 2025). Velmi podobné vzkazy – zvláště pak s důrazem na posílení právního státu a demokracie – zazněly z Německa a Francie.

Karol Nawrocki má za svůj vzor amerického prezidenta Donalda Trumpa. Ten mu vyjádřil podporu mimo jiné tím, že ho přijal v Bílém domě dva týdny před začátkem voleb a společná fotografie dala obrysy celé jeho kampani. Po vítězství svého spojence Trump sdělil, že výhra šokovala všechny v Evropě. „Gratuluji Polsko, vybrali jste VÍTĚZE,“ napsal na sociální síti Truth Social (Donald Trump, 2025). Ministr zahraničí se těší, jak společně vytvoří „nejambicióznější alianci naší sdílené historie v oblasti obrany, energetiky a obchodu,“ (Marco Rubio, 2025).

Gratulace samozřejmě přišly také z Ukrajiny. Varšava je jedním z nejbližších spojenců Kyjeva ve válce proti Rusku. Prezident Volodymyr Zelenskij v polsky psaném komentáři na síti X napsal, že počítá s plodnou spoluprací. Je totiž možné, že ta se v budoucnu trochu otřese. Nawrocki sice podporuje poskytování pomoci napadené zemi. Zároveň ale říká, že Polsko musí nejdříve pomáhat sobě a pak teprve ostatním. Čímž jasně odkazuje na štědrnou pomoc, které se dostává ukrajinským uprchlíkům. Zároveň nová hlava státu nesouhlasí se vstupem Ukrajiny do NATO.

Polsko platí za nejsilnějšího – klíčového – hráče na východě Evropy. Koneckonců nejen že sousedí s Ukrajinou, hned vedle je také Bělorusko a Kaliningradská oblast. Varšava (proto) dlouhodobě investuje do obrany mimořádně vysoké částky a letos se zavázala vyčlenit 4,7 % hrubého domácího produktu. I proto bude Nawrocki účasten různých klíčových jednání NATO. Generální tajemník Mark Rutte mu pogrataloval ke zvolení a prý se už těší na blízké jednání zemí východního křídla Aliance ve Vilniusu.

Politický problém uvnitř Polska

Zatímco Nawrocki slavil, ve vládních kuloárech s trochou nadsázky tekly slzy. Vítězství kandidáta opoziční strany znamená velkou prohru pro vládu Donalda Tuska a jeho snaha prosadit klíčové reformy upadne do zapomnění. Dá se předpokládat, že Nawrocki bude leckteré snahy kabinetu blokovat s možná ještě větším zapálením než jeho předchůdce Andrzej Duda. Jestli tedy premiér Tusk očekával změnu a díval se dopředu ke světlým zítřkům, jeho naděje pohasly.

V zahraničí nejvíc rezonovala snaha o obnovení nezávislosti polské justice, kterou si Tusk s Trzaskowkým plánovali. Podle domácích i zahraničních kritiků se systém dostal za působení minulých vlád Práva a spravedlnosti pod kontrolu politiků. Vítězství Nawrockého znamená podle šéfa soudcovského sdružení Iustitia Bartłomieje Przymusińskiego konec šancí na obnovení právního státu. „Soudy budou nadále v gigantické krizi, jejich situace se nedá uzdravit bez nových zákonů a ty vetuje prezident,“ uvedl (ČT24, 2025).

Je ovšem nutné také říct, že na řadě témat se nový prezident a vláda shodnou. A to zejména pokud jde o nutnost posilovat bezpečnost nebo na tom, že Rusko je hlavním nepřítelem. A také je třeba udržovat silnou transatlantickou vazbu. Shoda panuje také v tom, že je třeba, aby Polsko bylo aktivní a bylo hodně slyšet v Evropské unii. Problém ale je – i když ne tak výrazný, protože země je tradičně v otázce zahraniční politiky vesměs jednotná – že v cestě, jak toho všeho dosáhnout, se už oba tábory rozcházejí.

Konec Donalda Tuska?

Volby lze chápat také jako referendum o Tuskově vládě. Poláci věděli, že pokud si vyberou konzervativního kandidáta, vystaví tím kabinetu červenou kartu. Zatímco Trzaskowski měl v kampani podporu většiny médií, také státní podporu a je to navíc zkušený politik, primátor Varšavy atd. atd., tak stejně prohrál proti relativně nezkušenému muži. Je na první pohled patrné, že Poláci nejsou spokojeni s Tuskovou vládou. Zúčtování s předchůdci jako hlavní politický program už nepoutá, naopak lidé vidí, že státní instituce nefungují, jak by měly a například klíčové projekty (jaderná elektrárna, doprava) jsou zastavené nebo běží jen ztěžka.

Lídr opozice Jaroslaw Kaczyński vyzval Tuska kvůli výsledku hlasování k rezignaci. Ten sice na první dobrou odcházet nechce, nicméně v televizním projevu oznámil, že požádá parlament o důvěru pro svoji vládu. „Prvním testem bude hlasování o důvěře, o které Sejm požádám v nejbližší budoucnosti. Chci, aby každý – včetně našich protivníků doma i v zahraničí – viděl, že jsme na tuto situaci připraveni, že chápeme závažnost okamžiku a že nezamýšlíme ustoupit ani o krok,“ uvedl (České noviny, 2025).

Pokud toto mimořádné jednání kabinet ustojí, čekají ho těžké časy. Nový prezident nedá svým politickým odpůrcům nic zadarmo. A jedním z finálních scénářů by mohlo být rozdrobení poměrně nesourodé koalice, a nakonec i její pád. Ve hře tak dost možná budou i předčasné parlamentní volby. Ty řádné by měly proběhnout až v roce 2027.

Závěr

Prezidentské volby jsou velkou výhrou pro konzervativce a tvrdou porážkou pro liberály. Nebo jinak: prezidentské volby jsou tvrdou porážkou pro vládu Donalda Tuska. Karol Nawrocki sice zvítězil, jeho mandát bude ale velmi slabý. Dobrá polovina Poláků ho s nadsázkou řečeno jako svého prezidenta vnímat nebude. Těsný výsledek voleb znovu upozornil na pro tamní společnost typický fenomén, a to její rozdrobenost, která je uvnitř Polska patrná minimálně už od roku 2010.

Donald Tusk se musí připravit na velmi těžké období. Pravděpodobně může zapomenout na všechny klíčové reformy, které si kdy plánoval. Nawrocki totiž pod vlivem opozičního Práva a spravedlnosti bude dělat vše pro to, aby kabinet rozložil a mohl vyhlásit předčasné volby.

Zemi čekají náročné měsíce plné hádek, bitek a házení klacků pod nohy. V době, kdy je potřeba na východním křídle NATO silný lídr a také kdy Evropská unie hledá svého lídra, Polsku hrozí paralýza a přešlapování na místě.

Zdroje

- Karol Nawrocki (2. 6. 2025). https://x.com/AndrzejDuda/status/1929396311561744657?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1929396311561744657%7Ctwgr%5Ec8a5a8ce7a412a7038ee6672d280f472d0db6f2c%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fpulseembed.eu%2Fp2em%2FkNaorcQSR%2F
- Péter Szijjártó (2. 6. 2025). <https://www.facebook.com/szijjarto.peter.official/posts/pfbid02tsKuXA5CzZqQCZ8WncsiBaHRnodbg9aihetqHjSNHPf4kEBP39uSvUwHxs1Mj4jCl>
- Petr Pavel (2. 6. 2025). <https://x.com/prezidentpavel/status/1929403191801593971>
- Donald Trump (3. 6. 2025). <https://truthsocial.com/@realDonaldTrump/posts/114617605450196006>
- ČT24 (2. 6. 2025). Nawrocki získal většinu mladých, jeho vítězství oslabí Tuskovu vládu. <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/nawrocki-ziskal-vetsinu-mladych-jeho-vitezstvi-oslabi-tuskovu-vladu-361611>
- České noviny (2. 6. 2025). Tusk požádá v nejbližší době parlament o hlasování o důvěře vládě. <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2681490>
- Polská národní volební komise (2025). <https://wybory.gov.pl/prezydent2025/en/2/wynik/pl>

Autor

Irena Krcháková

V minulosti se věnovala především oblasti mediálních studií a sémiotiky, nyní rozšiřuje své obzory na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v oboru historická sociologie. Zaměřuje se odborně na domácí politickou scénu, sociální a zdravotnická témata a věnuje se také obrannému průmyslu, dopravě a energetice. Má bohaté zkušenosti s mezinárodní politickou agendou, včetně evropských témat, Evropské unie, politiky Spojených států, OSN a NATO. Profesně se uplatnila jak v rozhlase, tak v České televizi. Ve volném čase se nejčastěji věnuje sportu a své dceři.

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz